

הוצאת ספריו וכתביו הק"ו ומפעלים להפצת תורתו

משתגעין ומתלהטין ב תורת האור החיים הקדוש

פרשת וירא תשפ"ב | גליון יט

פנינים מובחרים מעובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

פניני חיים

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

למרות גילויי האהבה – צריך להיות ביראה גדולה

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים וְגו' (ו, ב)

להיות שְׂדֵבֵר מִשֶּׁה לִפְנֵי אֵל נוֹרָא וְאִים דְּבָרִים שְׂאֵינִים מִהַמוֹסֵר, וּבִפְרָט לִפְנֵי מֶלֶךְ גָּדוֹל, וְדָבָר זֶה נִמְשָׁךְ לְצַד שֶׁהָרָאָה לוֹ פְּנִים צוֹנְקוֹת פְּנִים שִׁמְחוֹת הֶרְשׁוּמִים בְּשֵׁם הו"ה, לְזֶה הֶרְאָהוּ ה' פְּנִים שֶׁל מוֹרָא שֶׁהֵם בְּחִינַת הַדִּין הֶרְשׁוּמִים בְּשֵׁם אֱלֹהִים, וְהוּא אוֹמְרוֹ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה. וְשִׁעוֹר אוֹמְרוֹ וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים הוּא כִּי הִפְתּוּב יָגִיד שֶׁהָיָה ה' מְדַבֵּר כָּל הַדְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּפִרְשֵׁה בְּחִינַת שֵׁם אֱלֹהִים שֶׁהֵם פְּנִים הַמְּפָחִידִים וּמְרַעֲיָדִים אֶת הַנְּדָבָר אֱלֹו.

וְאוֹמְרוֹ וַיֹּאמֶר אֱלֹו אֲנִי ה', פְּרוּשׁ, עַל דְּרָךְ אוֹמְרָם (בְּרִכּוֹת ל'): בְּמִקּוּם גִּילָה שֵׁם תְּהֵא רְעֵדָה, נִתְפַּנֵּן לומר לוֹ כִּי הִגַּם כִּי הֶרְאָהוּ מִדַּת הַרְחֻמִּים בְּדָבָרוֹ עִמוֹ, לֹא מִפְּנֵי זֶה יְסִיר מִסְנוֹה הַפְּחָד וַיְדַבֵּר בְּלֹא מוֹרָא מִלְּכּוֹת שְׂמִים, וְזֶה לָךְ הָאוֹת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, שֶׁהָיָה הוּא מְדַבֵּר עִמוֹ בְּפְנִים הַנּוֹרָאִים.

היסוד הנלמד מכאן, לפעמים כשהולך לאדם טוב מדאי, זה עלול לתת לו תחושה שה' אוהב אותו, והוא יבוא לזלזל קצת בתורה ומצוות, וה' לא יקפיד עליו מחמת האהבה, ולכן צריך האדם שיהיה לו שילוב של אהבת ה' ויראת ה'.

ומי לנו גדול ממשה רבינו שמחמת שהראה לו הקב"ה מידת הרחמים וגילויוי אהבה, הוטר ממנו קצת הפחד, ואמר 'למה הרעותה לעם הזה'.

ולכן נאמר בתחילת הפרשה, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֱלֹו אֲנִי ה', ולכאורה מדוע התחיל בשם 'אלקים' שהוא מידת הדין והפחד, וסיים בשם הויה שהוא שם הרחמים.

אלא היות שבסוף הפרשה הקודמת מסופר שאמר משה 'למה הרעותה

לעם הזה, אז דיבר אתו ה' בבחינת 'אלקים' שהם 'פנים מפחידים ומרעידים', ולמרות שמתנהג עמו במידת הרחמים, עליו להישאר בפחד שלא לעבור אפילו מצוה קלה.

ובפרשת יתרו מבאר רבינו יותר, שעיקר עבודת ה' צריכה להיות מאהבה ולא מיראה, והקב"ה חפץ שיעבדו בני ישראל מאהבה כי אז שכרם כפול ורצונו להיטיב.

אולם צריך להיזהר שמרוב הרגשת האהבה וחיבה יזלזל בקצת ממצוות ה' מתוך מחשבה שמחמת האהבה והקירבה לא יקפיד ה' עליו. ומי לנו גדול ממשה רבינו שטעה בזה, ודיבר קשות אל הקדוש ברוך ואמר 'למה הרעות', וזה היה מחמת הרגשת קרבתו ואהבתו הגדולה. ולכן הדרך המובחרת היא, לשלב ב' המדות יחדיו 'יראה ואהבה'.

ובזה מפרש רבינו את הנאמר במתן תורה: 'כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִעֲקֹב וַתִּגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם, שְׂאוֹתֶם הַפְּשׁוּטִי עִם שֵׁהם בְּדַרְגַּת נְמוּכָה שֶׁל 'עֵקֵב' שֶׁהִיָּה לָהֶם רַק יִרְאָה. לָהֶם יִדְבַר גַּם ב'אֲמִירָה' לְשׁוֹן רַכָּה וְחִיבָה הַמְּסַמֵּל עַל 'אֲהַבָּה'.

ואותם שהם 'בני ישראל' הצדיקים שיש להם אהבה, אליהם 'תגיד' בדברים קשים כגידים, שזה מסמל על יראה. וכל כת בישראל צריכה להשלים ולהוסיף את החלק שחסר לה.

ולכן אמר הקב"ה "אתם ראיתם את אשר עשיתי למצרים" שזה כולל גם "יראה" שיתבוננו בעונש המצריים על זלזולם בהקב"ה, וגם "אהבה" שיראו מה שעשה הקב"ה למען אהבת עמו.

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֱלֹו אֲנִי ה'. (ו, ב)

קשה, דלכאורה "אליו" מיותר, שהרי כבר אמר וידבר אלקים אל משה. ויש לפרש דאמר לו הקב"ה דהגם שהיה צריך לנהוג אתי במידת הדין והמשפט, אף על פי כן נוהג אתו במידת הרחמים. וכמו שדרשו חז"ל ד'אחד מי"ג מידות של רחמים הוא, שהקב"ה נושא עוון למי שמעביר על מידותיו, ויודע כי משה עניו מאוד ומעביר על מידותיו יותר מכל הנבראים, וזהו ההדגשה ויאמר "אליו" - שדוקא אתו הקב"ה נוהג במידת הרחמים מידה כנגד מידה, כי "אני ה'" - שהוא מידת הרחמים. וְגַם אֲנִי שִׁמְעֵתִי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מְצַרִּים מִעֲבָדִים אֲתָם וְאֹצֵלֵךְ אֶת בְּרִיתִי. (ו, ה)

קשה מהו הכוונה וגם "אני" שמעתי, דהרי רק הקב"ה יכול לשמוע, וגם קשה למה אמר דוקא לשון "נאקה". ויש לפרש דהקב"ה אומר שגם בלי תפילתם של ישראל, ולולא כח אהבת האבות והברית שכת עמהם, יש עוד סיבה שהקב"ה רוצה לגאלם, והיינו "נאקה בני ישראל" והוא צעקה מכאב לב כחלל הנואק וזהו הסיבה לגאלם מבלי צורך בתפילתם.

וְלִקְחָתִי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לְכֶם לְאֱלֹקִים. (ו, ז)

קשה מהו כוונת הבטחה זו, ויש לפרש שנתכוון כאן על מתן תורה כי שם נתחידו לו לעם ויחד שמו עלינו. ועוד יש לפרש לפי מה שאמרו חז"ל (ברכות ז' א') שהקב"ה הבטיח למשה "ונפלינו אני ועמי" שהשכינה תשרה רק על ישראל, ולא על אומות העולם, וזהו הכוונה "והייתי לכם לאלוקים" שרק עליכם תשרה השכינה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָרְעָה הַתְּפָאֵר עָלֶי לְמַתִּי אֶעֱתִיר לָךְ וְגו' וַיֹּאמֶר לְמַחֵר וַיֹּאמֶר פְּדָךְךָ לְמַעַן תַּדַּע כִּי אֲנִי כֹה' אֱלֹקִינוּ. (ח, ה-ו)

קשה מדוע אמר לו משה שיקבע לו זמן לתפילה, ולא שאל אותו מתי רוצה שהצפרדעים ילכו. ועוד קשה מדוע אמר לו פרעה באמת רק "למחר" והרי אין לך אדם שירצה להיות בסכנת מוות אפילו שעה אחת.

ויש לפרש, דמשה רבינו נתכוין להראות לפרעה את החביבות המופלאה שהקב"ה מחבב את ירדיו הצדיקים, שהם יכולים לבקש ממנו ולהתנות שהקב"ה יתן צרכם בזמן מסויים, וזה אמר לפרעה, בא ותראה את ההשגחה הנכונה ושלימות החיבוב שאני אעתיר להקב"ה והוא יסיר את הצפרדעים לזמן שאני אקבע לפניו. אבל פרעה לא האמין בדבר זה, והוא חשב שמשה אומר כך כיון שהוא יודע שהמכה הולכת להיגמר מאליה, וגם חושב שבדאי פרעה ירצה שיסיר המכה מיד, לכן רצה פרעה לראות אמיתות הדבר, וביקש ממה שיתפלל שהמכה תסתלק "למחר", ובזה יבחון אם נכונים דברי משה. אמר לו משה "כדברך למען תדע כי אין כה' אלוקינו", שהקב"ה מקבל תפילת הצדיקים עם כל התנאים שהם מתנים לפניו, וכדכתיב "מי כה' אלוקינו בכל קראינו אליו", דהפירוש הוא "בכל" קראינו אליו בכל אופן ותנאי שנקרא ונתפלל לפניו.

הלכה ודרוש

הבטחת הכניסה לארץ היתה בתנאי שיאמינו בה'

והבאתי וגו'. קשה פי דברי אל עליון דברו שהיה הוא פי יוצאי מצרים הם הנכנסים לארץ דכתיב והבאתי אתכם אל הארץ ולא מציינו שכן היה אלא ואת בניהם הביא שמה אכל כל דור יוצאי מצרים מן עשרים שנה נפלו פגריהם במדבר, והגדל הקשיא למה שאמרנו שנשבע ה' על כל הדברים באומרו לכן ואמרתי ז"ל (שמו"ר פ"ו) אין לכן אלא לשון שבועה. ונראה פי מקור ההקמה נתחכם על קשיא זו וקדם אומרו והבאתי אתכם וגו' אמר וידעתם פי אני ה' המוציא וגו', פרוש, תנאי הוא הדבר וכן והבאתי וגו' וזולת זה אם תמצאו ה' אין כאן הבטחה זו, ואשר על פן כתב פרט זה של ידיעת ה' וגו' באמצע הבטחות הטובות ולא אחר ולא הקדים, לומר עד כאן הוא שבועה בלא תנאי, אבל פרט זה של הגאון לארץ תנאי הוא הדבר וידעתם וגו' אז הבאתי וזולת זה יהיה מה שיהיה. (ה, ח)

מה שתייר רבינו שיוצאי מצרים לא נכנסו לארץ כי שבועת ה' היה על תנאי שידעו כי הוא הוציאם ממצרים, הקשה בספה"ק אמרי יוסף, שהרי גם דור יוצאי מצרים ידעו שהקב"ה הוציאם ממצרים והביאם אל הארץ, אלא שטענו ואמרו למה הביאנו ה' למות ברעב.

וביאר דברי רבינו בב' אופנים: א. מה שאמר הקב"ה וידעתם היינו שידעו בידיעה מורגשת בלב באמת גמור שה' הוא אלוהינו, וזה אי אפשר אם לא בקיום מצוותיו ומשפטיו, כי אם האדם שלם באמונת הש"ת ומאמין באמת ביציאת מצרים אי אפשר לו לבוא לידי חטא כלל וכשאדם בא לידי חטא ח"ו בודאי באותו רגע שוכח מהש"ת המשגיח עליו והוציאו ממצרים.

ב. דמה שכתוב וידעתם מתייחס גם למה שכתוב בהמשך הפסוק ונתתי לכם מורשה אני ה', שהם יאמינו שהקב"ה נותן להם את הארץ למורשה, אבל הם לא האמינו, ואמרו שהש"ת מביא אותם ח"ו למות ברעב.

ושם באמרי יוסף ובערך שי (עה"ת) כתבו לתרץ קושיית רבינו, על פי מה שכתב בתרגום יונתן בן עוזיאל (פר' יתרו י"ט, ד) לפרש הפסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים שהקב"ה הולך את כלל ישראל כשהיו במצרים לביהמ"ק לעשות את הפסח, ואח"כ החזירים, וא"כ נתקיימה הבטחתו של הקב"ה כשהיו עדיין במצרים שהולכים הקב"ה בכנפי נשרים לא"י שיוכלו לעשות הפסח. ובשו"ת שאילת יעקב (פראגר, ח"ב סוס"י מ"א) הביא קושיית רבינו, ותייר עפ"י מה דאיתא בזה"ק דכשאדם חוטא אז לאחר פטירתו הוא חוזר בגלגל לעוה"ז בגוף אחר, כדי שיתקן כל מה שחלקלל בגלגול הראשון, ולפי"ז יש לפרש דכוונת הקב"ה והבאתי אתכם, היינו שיביא את נפשותם ונשמתם לאר"י בגלגול, כדי שיתקנו את הפגמים שלהם יעו"ש. וכעין זה הבאנו בפנים מס' נתיבות שלום. וע"ע בקושיא זו בספה"ק אמרי נועם. ובשערי אורה (תשס"ט) הרחיב היריעה מהרבה ספרים ליישב קושיית רבינו בכמה אנפי.

ובספר נזר התורה תירץ, ע"פ מה דאיתא בערכין (טו, ב) כל המספר לשון הרע כאילו כופר בעיקר, ולזה כיון שעיקר חטא המרגלים היה סיפור וקבלת לשה"ה, נחשב ככפירה בעיקר. [ובביאור הענין עיין בשמירת הלשון (ח"ב, לפר' בראשית)]

ובשערי אורה (תשס"ט) תירץ, שמאחר שאמרו בחטא המרגלים (במדבר יד, ד) 'נתנה ראש ונשובה מצרימה', הרי שכפרו ולא הכירו בטובת יציאת מצרים, ולא קרינו בהו וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים', דהיינו שיכירו את טובת ומעלת יציאת מצרים.

ובנתיבות שלום (פייגנבוים) הקשה על רבינו, דלמ"ד (קדושין סא, א) דבעינן תנאי כפול, ולית ליה מכלל הן אתה שומע לאו, א"כ הכא שהש"ת לא כפל שאם לא ידעו לא יכנסו, לכאורה לא חל התנאי. ותייר דלהך מ"ד צריך לומר תירוץ אחר, שהגם שלא נכנסו לארץ מ"מ יש להם חלק לעולם הבא, וא"כ יתקיים והבאתי אתכם לעתיד לבא בתחית המתים. ופליש לפי זה דפלותגות דרבי אליעזר ורבי עקיבא בסנהדרין (קתא, א) אם דור המדבר יש להם חלק לעוה"ב, תלוי אם בעיני תנאי כפול, דאם לא בעיני תנאי כפול יש לומר כתירוץ רבינו שהיה תנאי שידעו כי ה' הוציאם, ולעולם אין להם חלק לעוה"ב, ולמ"ד דבעיני תנאי כפול ע"כ שיש להם חלק לעוה"ב.

ונתן שם רמז נאה לזה, דוהבאתי אתכם' נוטריקון אחר תחית כל מ'תים, אם תנאי כפול מפורש, כלומר אם יכריעו חז"ל כן צריך תנאי כפול, כי גם בזה יפה כח חז"ל להכריע, כדאיתא שם בסנהדרין (קד, ב) שביקשו למנות את שלמה עם אלה שאין להם חלק לעוה"ב, עד שבאה דמות דיוקנו של דוד ונשתטחה לפניו. ועי"ש עוד רמזים בענין זה. ובס' נחל יאודה (גיז) רמז באופן אחר: והבאתי ר"ת ו'כאשר ה'ם ב'אהבתי ת'מיד א'מת י'ראתי י'שר, אתכם ר"ת א"ם ת'קיימו כל מ'צוותי. עוד כתב שם, דמאן דאמר דבעיני תנאי כפול יתירץ שהשבועה נתקיימה עכ"פ נתקיים בפחותים מבני כ' ויתירם מבני ס'.

ובאילת השחר (הגרא"ל שטיינמן) תירץ, שאין כוונת רבינו לתנאי, אלא כמי שנותן מתנה לחבירו שיזכה בה לאחר ל' יום, כן אמר להם ה' דמשעה שיכירו וידעו כי אני ה' אז יזכו ליכנס לארץ, ועד שלא ידעו לא חל ההבטחה.

אגדה והסידות

גאולה מצרים היתה בהדרגה

ואמרו והוצאתי וגו' נתפנן לסדר סדר הטובות, פי בתחלה יקל על סבולם, והוא אומרו והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים שהיה תקף השעבוד, וזה היה תקף ומיד במפת ה'אור נתפרדה חבילת נגשים ושוטרים, אבל ישאל היו עובדים קצת פי אמת מצרים היתה עליהם ומעצמם היו עובדים עבודה קלה. וכן נגד זה אמר והצלת אתכם מעבדותם שתעקר עבודה מהם כל עקר, ואחר כך וגאלתי אתכם, היא יציאתם מארץ מצרים ובכלל פרט זה היא קריעת ים סוף שאם לא כן זו גאלה שאחריה פליה, בר מינן. ולזה לא אמר והוצאתי אתכם מן הארץ אלא וגאלתי, לומר הוצאה שיש בה גאלה אם ירדף אויב ירדף באף ובחמה שפוקה. ואחר כך ולקחתי אתכם לי לעם שהוא מתן תורה פי שם נתחננו לו לעם ויחד שמו עלינו והוא אומרו והייתי לכם לאלקים. (ו, ו)

רבינו מבאר דד' לשונות של גאולה הם כנגד הדרגות הגאולה שהוקל הגלות מעליהם קימעה קימעה. והארץ בדברים תלמיד רבינו מרן החיד"א בפתח עינים (פסחים קי, ב) וז"ל: פירשו המפרשים בד' לשונות של גאולה דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתי אתכם מעבודתם, וגאלתי וכו' ולקחתי וכו', דלמאי כתיבי בד' זימני ולשונות שונים, ותיסגי בחד.

אלא שארבעה פרקים היו, דמשפט המצרים י"ב חודש, ובניסן הקודם התחילו לבא המכות עליהם, ובודאי ממכת הדם ואילך הקילו העבודה ותוקף השעבוד מישראל, כי היו עסוקים וטרודים באבלם אשר הוכו במכות נמרצות, ואח"כ בתשרי בטלה העבודה לגמרי כמ"ש פ"ק דר"ה (יא, א). ובניסן נגאלו, אך עדיין אפשר היה לאיזה מלך לילחם בנו ולשעבדנו, וה' חפץ למען צדקו לקחתנו לעבדיו ועמו וזו היתה הגאולה שלימה כי שמעו עמים ירגזון, וז"ש הכתוב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים היינו תוקף השעבוד שבהתחלת המכות, אכן סר מר מרירות תוקף השעבוד, ואח"כ והצלת אתכם מעבודתם אף עבודה כל שהיא והיינו בתשרי כאמור, ואח"כ וגאלתי וכו' בניסן, ולקחתי אתכם לי לעם וכו' בסיון בנתינת התורה, עכ"ד המפרשים.

ובזה הסביר החיד"א שם דברי הגמ' דאמור רבנן דד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה, והיינו דאמר רבינא ד' כסי תקינו רבנן דרך חירות, כלומר כמו שהיה הדרך לינצל מעט מעט בארבע הפרקים בניסן ותשרי וניסן וסיון, וזהו דרך חירות, כפי הדרך שהיה החירות בזמנים מתחלפים. וא"כ כל חד מצוה באפי נפשיה זכר לההוא פרקא, כי כל כוס תרמז לפרק אחד, והדין נותן כי כל אחד נדרש לעצמו, עכ"ל.

וע"פ יסוד זה יישב בהעמק שאלה על השאלות (שאלתא ע"ז אות ד') קושיית הראשונים (תוס' שבמרדכי פסחים רמז תרי"א) במה שתיקנו חז"ל ד' כוסות יין דווקא זכר ד' לשונות של גאולה ולא במאכל אחר, וביאר דעיקר הכוונה של ד' כוסות הוא כמו השותה כוס יין מטיב גהה, ופניו וליבו מצהיבין, וכששותה עוד כוס צוהב יותר, וכן שלישי ורביעי מגביה ומרחיב לבו יותר, וה"נ ד' לשונות של גאולה במצרים, מתחלה והוצאתי מתחת סבלות מצרים שלא ישתעבדו בפרך, ולבם שמח עליהם, ואח"כ מצהיבין יותר כמאמר והצלת אתכם מעבודתם לגמרי אפי עבודה קלה, ואחר כך גאולה שלימה שיהיו בני חורין, ואחר כך ולקחתי אתכם לי לעם ויהיו זרע ברוכי ה'.

והוסיף שם הגאולה לעתיד לבא יהיה ג"כ בד' הדרגות של שמחה. וכדבריו אלה ביאר גם הגר"ש אויערבאך ז"ל (הליכות שלמה פסח, פ"ט הערה 169).

מאת מנחם פיינברג והוצאת תורת האור החיים הקדוש מעידי:

עם הספר 'כל הכתוב לחיים' המוביל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על ספר 'אור החיים' הקדוש, פרושים מדויקים ונתיבות עריבות בדברי האור החיים הקדוש, ומגלים צפונות ופלאות בתורתו הקדושה, עד כבדי שמשנתנו ונתנהשין אחיה.

להשיג בכל חנויות הספרים, או בקו המושת' 0733.743.620

הכנה ליום השבת ותוספת שבת

הששי, עד שעה אחת בליל א', והיינו ל"א שעות".

ובכף החיים (פלאגי סימן לא סעיף ד): "מי שאינו נזהר בתוספות שבת שתי שעות בכניסתו, ושעה אחת ביציאתו, שמיע לי דפוגם בשם הויה ב"ה, וגורם פירוד ח"ו. ודבר זה למדתי ממה שכתוב בספר פרי עץ חיים למהרח"ו הקדוש זי"ע אמן, דגילה סודו דשב"ת עולה בגימטריא עשרים ושבע פעמים הוי"ה ב"ה, והוא נגד עשרים וארבעה אחת, ושתיים לפניו ואחת לאחריו".

רבינו כותב בענין הוצאות ממון להכנת צרכי שבת 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו.

ובפרי תואר דן רבינו האם מותר לשרוף בגד לצורך מצות כיסוי הדם, ומסיק דיש לחשוש לדעת הגאונים דכל שהבגד הנשרף שוה יותר מהעוף אסור להשחית הבגד בשביל העוף, אם לא לצורך מרובה.

ומסיים: "כמו שתאמר לכבוד שבת, אם יתן איש כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו". [ובתולדות אור החיים (להרב ראובן מרגליות) כתב דרבינו היה מרבה באכילה בשבת קודש, ולא מצאנו מקור קדום לזה].

פועל לדורות כפי הפעולה הנעשית בו בשבעת הימים הראשונים".

וע"ע בשו"ת הרשב"א (ח"ג סי' רץ) ביתר אריכות.

רבינו מזכיר המנהג להוסיף 'שעות' ביום ששי וביום ראשון.

וראה בפרשת כי תשא עה"פ (לא, טז) ושמרו בני ישראל את השבת:

"עוד ירצה באומרו 'לעשות את השבת', כי מה שמוסיף מחול על הקודש יסכים ה' לקרותו שבת, ונמצא זה האיש עושה שבת ממש, כי שעות מיום הששי וגם שעות מיום ראשון שהם חול, בני ישראל עושים".

ויש להעיר בלשון רבינו שכתב 'שעות' ביום ששי, ו'שעות' ביום ראשון, דהרי בערש"ק אין אפשרות מעיקר הדין לקבל תוספת שבת קודם פלג המנחה, ובמוצש"ק השיעור הוא זמן כל שהוא. וצריך לומר, דכוונת רבינו דיש נוהגים על פי קבלה ומנהג חסידות להוסיף ולקבל השבת מחצות ואילך, וגם במוצש"ק להמשיך השבת לתוך הלילה.

ובבני יששכר (מאמרי שבתות מאמר ב אות ד) כתב: "מרח האריז"ל כתב אשר תוספת שבת יכולין להוסיף עד ל"א שעות, היינו מן חצות יום

רבינו מעיד על עצמו שעיקר חיבורו הק' "אור החיים" כתב בערב שבת קודש.

בהקדמת ספרו אור החיים מתאר רבינו על הזמן המועט שייכול להקדיש לכתובת הספר: "ולרגל מלאכתי הלכתי ולא יכולתי לתת חלק מהימים למלאכה זו בקביעות, אלא ארבע או חמש שעות בכל שבוע. ויהי בבקר יום הששי, יום יצירתי, כי עת לחננה דביה דידן נצח להבראת לעשות רצון מלך החיים, כי חפץ הוא לבריאתי".

[וכוונת רבינו למה דאיתא בחז"ל (ב"ר ה, ו) שבבריאת העולם נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים הללו אומרים יברא והללו אומרים אל יברא, ולבסוף נוצחו המקטרגים ונברא האדם, מפני שהקב"ה חפץ בבריאתו].

ועוד מבואר בדבריו דיום ששי הוא עת רצון לעבודת הבורא למצוא חן בעיניו. ודברים אלו מיוסדים על אדני הגמ' (תענית כז, ב) שם מבואר שביום ראשון לא היו אנשי מעמד מתענגים מפני שהוא שלישי ליצירה, ופירש"י: דאדם נברא ביום ששי ובכל יום שלישי הוא חלוש. ומבואר שכל יום בימות השבוע הוא כאותו היום בששת ימי בראשית, וכמו שביאר הרשב"א (בפירוש האגדות) "שימי הבריאה הם יסוד ודוגמא לכל ימות העולם ההיום אחריהם, להיות כל יום

ישועות חיים סיפורי ישועות בזכות לימוד והפצת תורת אור החיים הקדוש

התורה כוללת כל הטובות שבעולם...

כרוך במאמץ גדול ועיקש, הן בלימוד תורתו והן בהפצתו. ותחת להשקיע הון תועפות אצל בשר ודם שאין לו כח להושיע. יש להוציא את כל ההוצאות עבור מטרת ריבוי תורת האור החיים. תיכף ומיד ארגנתי כמה קבוצות של שיעור באור החיים, ועסקתי בהפצה בכמה דרכים שונות. והישועה צמחה כהרף הין, ומאותו היום כבר נולדו לנו כמה ילדים כן ירבו.

והצדיק בשלו נתן לי סם החיים, להשתמש עימו בזמן שאין כל דרך להיושע בדרך הטבע, הלא זה תורתו של בעל אור החיים הק'. כי הוא הרופא המומחה, שלו עשר ידות להושיע את כל הדבקים בתורתו, בכח עליון למעלה מדרך הטבע, אף במקום שאפסו כל הסיכויים. אמנם אמר לי הצדיק, זה תלוי בדביקות במטרה האמורה, וגם

והוא בשלו, לא נרתע, ומתוקף תפקידו אמר את חוות דעתו, כי הסיכויים שלנו הם אפסיים, ואין לו שום דרך ועצה לסייע במקרה שלנו. כמובן ההרגשה במצב כזה שחרב עלי עולמי, חזרנו לביתנו רצוצים ומיואשים. ולאחר התאושות, קמתי ועליתי לאחד מצדיקי הדור להשתפך ולשוח בפניו את כל הקורות עימי.

עברו כמה שנים ארוכות מעת נישואי, ועדיין לא נושענו בפרי בטן, למרות כל ההשתדלויות, והסגולות השונות, עם ההפניות למומחים בעל קני מידה, הכל היה ללא הועיל, ולא ראינו את האור בקצה המנהרה. המכה בפטיש ששבר את ליבנו לרסיסים היה, לאחר ששבנו מביקור אצל פרופסור מומחה ממדרגה ראשונה וכהגדרת העסקנים מספר אחד בעולם.

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים הקדוש והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

למה מתו הדגים במכת דם?

כתב רבינו עה"פ "והדגה אשר ביאור מתה" שע"י שמתו הדגים היה להם סימן במעשה זה כי לא היה מעשה שדים ולא מעשה כשפים, כי אלו יהיו רק דמיון לעיני הרואים, אבל אינו דם ממש שיהרוג אפ"ל הדגים, ולזה מתו הדגים. שזה יהיה להם לאות עולם כי מעשה אלוקים הוא פעולה צודקת, ולא דמיון כמעשה הכשפים.

וכדברי רבינו כתב גם הספורנו, שפירש הפסוק "ולא שת לבו גם לזאת", דהיינו "להבין הבדל אשר היה גם בזאת בין הפועל האלוקי לפועל המכשפים, שפעולת הא-ל יתברך היתה שינוי בטבע היאור והפך אותו לטבע דם אמיתי עד שמתו בו הדגים יעו"ש.

ובגוף הדבר אם כישוף עושה מעשה ממש או דמיון - האריכו בזה הרבה, ומפשטות דברי הגמ' בסנהדרין ס"ז ב', משמע דעושין מעשה ממש, ובפרט במעשה שדים דאמרינן התם. דהם מביאים הדברים ממקו"א, ועכ"פ הם הביאו הדם ממש ממקו"א, ועיין בבית הלוי פר' בשלח שביאר החילוק באריכות בין מעשה כשפים למעשה שדים.

והנה בסנהדרין (ס"ז ב') איתא הטעם שהחרטומים לא יכלו לברוא כנים, כיון דאין השד שולט על פחות מכשעורה. דהשדים מעשיהם הוא ע"י שמביאים ממקום אחר, ואינם יכולים לברוא בעצמם שום דבר, רק יכולים לאסוף ממקום אחר, ולכן בריות גדולות נוחים לקבצם ומאספם יחד, אבל בריה קטנה אינה נאספת יעו"ש בגמ' וברש"י.

ובמהרש"א שם הקשה, דמשמע מד' הגמ' דשדים לא יכלו לברוא כנים כיון דהשד אינו עושה מעשה, אבל ע"י כישוף שעושין מעשה גמור, הרי יכולים לברוא כנים בעצמן, וכן משמע מדברי המפרשים והפוסקים דע"י כישוף עושין מעשה, וא"כ קשה למה לא יכלו החרטומים להוציא הכנים, הרי יכלו להוציאם ע"י כישוף.

וכתב לתרץ ז"ל, ויש לומר דאע"ג דע"י כישוף יכול לעשות מעשה גמור, מכל מקום לאו בכל הדברים הם יכולים לעשות דא"כ היו יכולים לברוא עולם חדש, ולכך לא הוזכר בלהטים ומכשפים רק בנס המטה יעו"ש, [ובפרדס יוסף ציין לזה ע"ד האוחה"ק, ויעו"ש עוד מה שציין בזה וע"ע בס' בית הלוי סו"פ בשלח].

ובאלשיך הק' כתב ג"כ כ"ד רבינו, דע"י מעשה כשפים הוא רק שינוי הגוון ולא שינוי האיות, ולא היו מתו הדגים, וכמו"כ דמעשה כשפים אינם שולטים במים היוצאים מהמקור אחרי כן, ולא יתמיד האודם רק שעה א' או ב', עד שיעבר כל המים אשר היו ביאור בשעת הכישוף, ויבואו מים אחרים יעו"ש באריכות.

ומצינו במפרשים ב' טעמים נוספים למה מתו הדגים, ובכלי יקר ובאלשיך כתבו הטעם כיון שהמצריים רצו לבטל את ישראל, ברכת וידגו לרוב בקרב הארץ, שנתברכו ישראל לפרות ולברות כדגים, לכן מדה כנגד מדה מתו הדגים. ובס' צדה לדרך כתב טעם נוסף, כיון דהדגים חטאו כיון שהם אכלו בשר ישראל במים, ועיין בס' תפארת ראובן עה"ת, לתלמידו של הרה"ק בעל נועם אלימלך בפרשתן מש"כ בזה.

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

⊞ ⊕ ⊚

ויַעֲשׂוּ כֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וַיִּשְׁלַח אֱהָרֹן אֶת מַטְהוּ לִפְנֵי פְרַעֲה וְגו'.

מדויק רבינו מהו כאשר ציוה ה', אלא ללמדנו צדקת מעשיהם, שלמרות שנפעל בזה כח הנבואה, שנתוודע לעין כל האותות ומופתים. עם כל זה, כוונת משה היתה אך ורק כאשר ציוה ה', כי יותר חביב על הצדיקים לעשות מצוות ה' מכל רצון שבעולם, ואין להם כל חילוק איזה רווח וטובת הנאה יצמח מכך בעקיפין כי אם בלתי לה' לבדו.

בְּזֹאת תַּדַּע פִּי אֲנִי ה' הִנֵּה אֲנֹכִי מִקְּדָה בְּמִטָּה אֲשֶׁר בְּיָדִי עַל הַמַּיִם וְגו'.

מדויק ביותר מהו שהזכיר כאן שם הו"ה המכוון על מידת הרחמים במכת דם. אלא שרצה הקב"ה להוכיח לפרעה, בתוך המכות שהכוונה ומהטרה לעוררו ולחזקו לתשובה.

וכמו שהמים נהפכו לדם, דע לך פרעה, ביכולתך לעשות תשובה ולשלח את בני מצרים. כי אם המים שהם דומם הפכתי לדם, ודאי אוכל להפוך כל רשעותך וגשמיותך לטוב.

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' עַל דָּבַר הַצְּפַרְדְּעִים אֲשֶׁר שָׁם לִפְרַעֲהוּ.

למה הוצרך משה להדגיש שהם הצפרדעים אשר שם לפרעה, הרי מובן מאליהם שעליהם ביקש. אלא הסוד בזה, לדעת דרך תפילה מהו, לפרש התפילה בבירור. והיינו 'אשר שם לפרעה' על צפרדעים הללו ביקש. וזה כח המפרש תפילתו כדבר איש אל רעהו, וכבן המעטיר אצל אביו ומפרט כל משאלתו.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲשִׁפְסָם בְּבִקְרֹךְ וְהִתְיַצַּב לִפְנֵי פְרַעֲה וְיֹצֵא הַמַּיִמָּה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' שְׁלַח עֲמִי וַיַּעֲבְדֵנִי:

מדוע לפעמים נאמר לך או בא אל פרעה וכאן כתיב התייצב, וודאי אין זה אלא במכוון.

אלא 'בא' המשמעות להיכנס לתוך ביתו, ואפילו שהיו שם חיות טורפות ושאר עניני כישוף, יחד עם שומרי הסף שהקיפוהו לפרעה בארמונו בבלתי יכנסו שמה ללא רשות. אך משה נכנס על פי ציווי ה' ללא שום מחסום ומעצור, והכל יראו מלפניו ונאלמו דום.

וראיה לדבר מדכ' במכת חושך שאמר פרעה למשה "אל תוסיף ראות פני", ולמה הוצרך לכך, היה לו אפשרות לצוות לשומרים שלא להכניסו. אלא שכל זה ללא הועיל, ולמרות כל ההגבלות לא היה עצה וטכסיס כנגד משה ובאין ברירה הזהירו בפירוש.

ורק במקום שהיה פרעה בלבדו ללא שומרים, כשיצא החוצה והחביא עצמו מכל רואים, אז לא הוצרך לומר 'בא', אלא לך או התייצב.

זכותו יגן עלינו זכרונו צדיק לברכה

שאלות והיחודות על תורת ותולדות רבינו חיים שאל

איפה למדים בפרשתינו "המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו"?

איפה למדים בפרשתינו שצריך להתפלל בצורה מפורטת ומפורשת?

תשובות יתקבלו בכתובת מייל המערכת
כמופיע בתחתית העמוד
בין פותרי השאלות תקינים הגרלה שבועית על
הספר המרתק רב המכר "נר המערב" -
ההגרלה נערכת ביום שני, שליחת התשובות
עד יום ראשון בשעה 8:00 בערב

